

Seinäjoen Aallon kirjaston taustajulkisivu. Kuva: Olli Helasvuo, 2015.

Kirjaston peruskorjaus ja restaurointi Seinäjoen Aalto-keskuksessa

Olli Helasvuo ja Tapani Mustonen, Arkkitehdit Mustonen Oy

Aallon kirjaston peruskorjaus- ja restaurointiprosessi (2014-15) ulottui kokonaisratkaisusta yksityiskohtiin asti. Kiireellinen suunnitteluajataulu selätettiin arkkitehtien, rakennuttajaorganisaation ja muiden suunnittelijoiden sujuvalla yhteistyöllä. Restaurointityön onnistumisessa oleellista oli suunnittelijan tiivis ja välitön yhteistyö työmaan valvojien ja urakoitsijoiden kanssa.

Arvokohteissakin on sekä normaalia peruskorjausta että tarkemmin rakennushistorialliset arvot huomioivaa restaurointia. Näiden välillä ei kaikissa kohdin ole selvää rajaa. Tärkeää on koko suunnittelu- ja toteutusprosessin ajan arvioida, mikä lähestymistapa on kulloisessakin tapauksessa oikea, jotta korjaushankkeen tuloksena on eheä kokonaisuus.

Käytämme korjauksesta sanaa restaurointi silloin kun koko suunnittelua ja toteutusta ohjaa jatkuva arviointi toimenpiteiden suhteesta kohteen rakennushistoriallisiin arvoihin samalla kun huomioidaan kaikki muut hyvän suunnittelun lähtökohdat eli kauneus, kestävyys ja käyttökelpoisuus.¹

KOHTEEN KUVAUS JA SUOJELUTILANNE

Seinäjoen kirjastossa sisätilat ja toiminnalliset ratkaisut jatkavat sitä kehitystä, joka alkoi arkkitehti Alvar Aallon ensimmäisestä kirjastosuunnitelmasta Viipuriin.² Aallon kirjastoarkkitehtuurissa vaihtelevat tilasarjat eritasoratkaisuineen, vivahteikas luonnonvalo ja huolitellut yksityiskohdat kehittyivät vuosikymmenestä toiseen.

Historia ja rakentuminen

Seinäjoen Aalto-keskuksen asemapiirros. Kuva: Arkkitehdit Mustonen Oy.

Aalto-keskus vuonna 1999. Kuva: Hannu Vallas, Museovirasto.

Alvar Aallon suunnittelema kirjasto on osa Seinäjoen kulttuuri- ja hallintokeskusta, johon kuuluvat valmistumisjärjestyksessä Lakeuden Ristin kirkko (1960), kaupungintalo (1962), maakunta- ja kaupunginkirjasto (1965), seurakuntakeskus (1966), valtion virastotalo (1968) sekä kaupunginteatteri (1987). Näiden välinen Kansalaistori valmistui 1988.

Kulttuuri- ja hallintokeskus syntyi kahden erillisen arkkitehtikilpailun tuloksena. Kirkkokilpailu järjestettiin vuonna 1951 ja kauppalantaloa³ koskeva arkkitehtikilpailu 1958. Kauppalantalokilpailuohjelmaan kuului kirjasto, joka Aallon kilpailuehdotuksessa oli sijoitettu erilliseen rakennukseen kauppalantalons eteläpuolelle niin, että väliin jäi Kansalaistoriksi nimetty aukio. Kirjaston toteutussuunnittelua jatkettiin kilpailuehdotuksen pohjalta vuonna 1960, rakennustyöt aloitettiin keväällä 1964 ja rakennus valmistui huhtikuussa 1965.

Suojelutilanne

Keskellä Aallon kirjasto, taustalla vasemmalla Lakeuden Ristin kirkko, taustalla oikealla Apila-kirjasto.
Kuva: Olli Helasvuo, 2015.

Seinäjoen Aalto-keskus on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY). Kansainvälinen modernin arkkitehtuurin tutkimus- ja suojelujärjestö DOCOMOMO on sisällyttänyt sen modernin arkkitehtuurin merkkiteosten valikoimaan.

Aalto-keskus on suojeltu rakennussuojelulain perusteella kaupungin omistamien rakennusten ja alueiden osalta (kaupungin-, kirjasto-, teatteri- ja virastotalo ympäristöineen sekä Kirkkopuisto). Ympäristöministeriö vahvisti suojelupäätöksen 2005.

Kokonaisuus on suojeltu asemakaavalla vuonna 2009. Kirjastolle on annettu asemakaavamerkintä srs-1 ja -määräys: ”Rakennussuojelulain nojalla suojeltu rakennus. Rakennusta tulee käyttää, huoltaa ja korjata sen rakennustaiteellisen ja kulttuurihistoriallisen arvon edellyttämällä tavalla. Rakennusta tai siihen liittyviä rakenteita ei saa purkaa. Korjaus- ja muutostöillä ei saa vaarantaa rakennuksen suojeluarvoja. Korjaus- ja muutostöistä on pyydetty lausunto Museovirastolta. Rakennuksen arkkitehtonisen laadun, rakenteiden, materiaalien, sisätilojen, sisustuksen ja pihaympäristön suojelua koskevat määräykset on annettu ympäristöministeriön 24.10.2005 antamassa suojelupäätöksessä N:o YM 6/531/2005.”

SUUNNITTELU- JA KORJAUSTYÖN LÄHTÖKOHDAT

Kirjastorakennus oli vuosien kuluessa käynyt ahtaaksi. Tilojen käyttöä ja kalustusta oli muutettu. Rakennus oli sisä- ja ulkopinnoiltaan kulunut ja talotekniikka vaati parantamista. Rakennuksessa oli ilmennyt kosteus- ja sisäilmaongelmia.

Vuonna 2008 Seinäjoen kaupunki järjesti kutsukilpailun pääkirjaston laajentamisesta. Kilpailun voitti JKMM Arkkitehdit, jonka suunnittelema kirjasto Apila valmistui 2012. Uusi kirjasto on maanalaisella käytävällä yhdistetty vanhaan kirjastoon. Apilan valmistuminen mahdollisti Aallon kirjaston kunnostamisen ja sisätilojen palauttamisen lähemmäksi alkuperäistä asua.

Seinäjoen kaupungin omistamien suojeltujen rakennusten suunnittelijoiden valinta

Seinäjoen kaupunki järjesti vuonna 2013 puitesopimustarjouskilpailun, jossa haettiin korjaukseen ja restaurointiin erikoistuneita arkkitehtitoimistoja Aallon rakennusten korjauksiin. Kilpailukriteereissä painotettiin suunnittelun laatuksikriteereitä ja kokemusta Aallon suunnitteleminen rakennusten restauroinnista. Kaupunki valitsi sopimussuunnittelijoiksi neljä toimistoa, joista Arkkitehdit Mustonen Oy valittiin kirjaston peruskorjauksen suunnittelijaksi.

Ennen sopimussuunnittelijoiden valintaa kirjastossa oli jo käynnistetty korjauksia alapohjan kosteusongelmien poistamiseksi. Näiden korjausten suunnittelu oli tehty muualla.

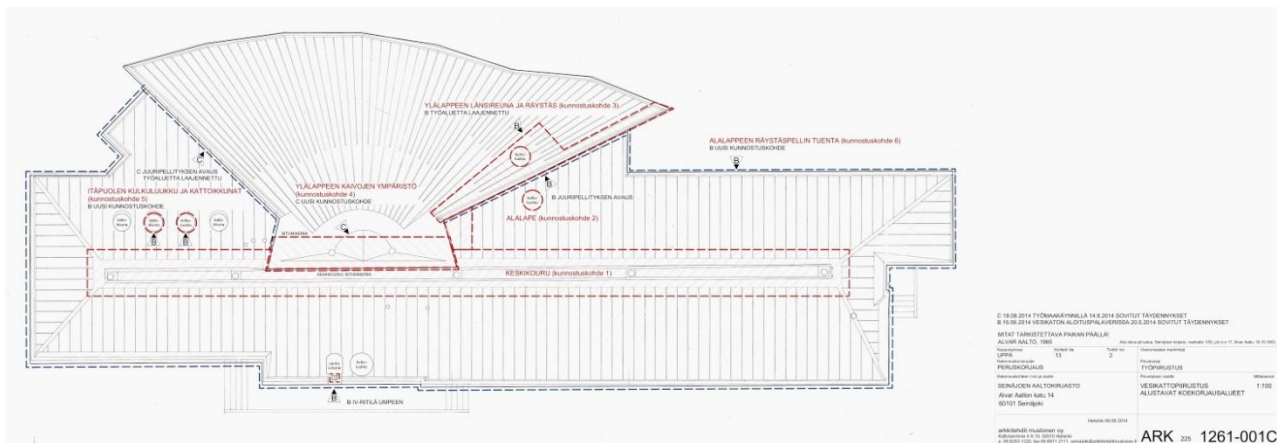
Tausta- ja lähtötiedot

Suunnittelun pohjana toimivat alkuperäiset piirustukset, jotka oli piirretty sähköiseen muotoon vuonna 2005. Piirustuksia tarkennettiin kevään 2014 aikana tehdyillä tarkistusmittauksilla. Hankesuunnitelmana toimi kaupungin tilapalvelun tekemä alustava tilaohjelma ja toimenpideselostus, jota täydennettiin ja muokattiin yhteistyössä.⁴

Seinäjoen Aalto-keskuksen rakennuksista, Aallon kirjasto mukaan lukien, oli tehty vuonna 2004 rakennushistoriaselvitys ja säilyneisyyskartoitus.⁵ Lisäksi rakennuksesta oli tehty nykytilanneinventointi vuosina 2011-12.

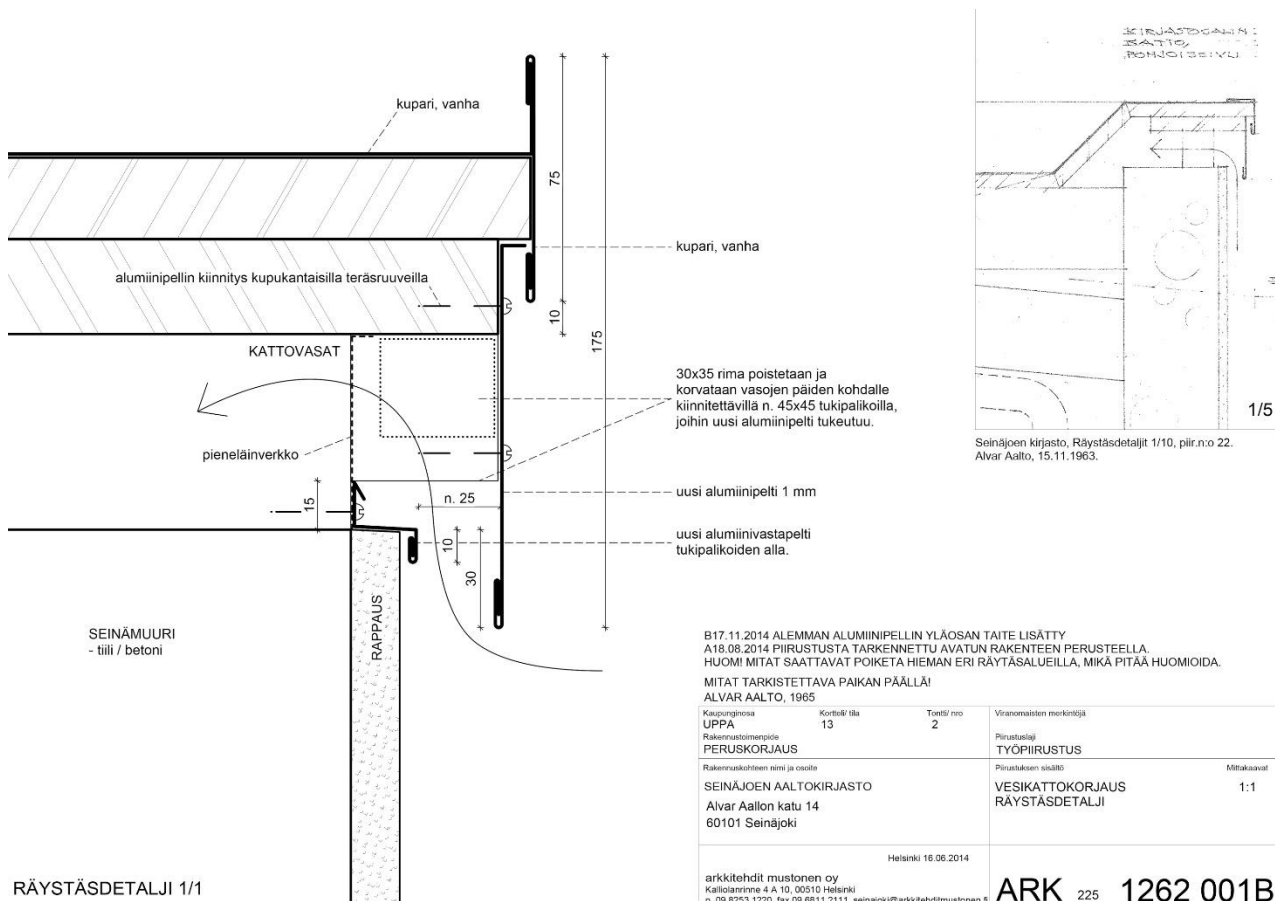
SUUNNITTELU JA TOTEUTUS NIVOUTUIVAT YHTEEN

Korjaussuunnittelu hyppäsi liikkuvaan junaan

Vesikaton korjaus- ja muutosalueet. Kuvassa esitettyjen korjausten lisäksi muutettiin räystäsdetaljia. Kuva: Arkkitehdit Mustonen Oy, 2014.

Seinäjoen kaupunki oli päättänyt aloittaa julkisivukorjaukset kirjaston kuparisesta vesikatosta. Kirjaston vesikatolla oli ollut pääkirjastosalin kohdalla sisätiloihin asti edennyt kattovuoto vuonna 2012. Lähtöoletuksena kaupungilla oli, että vesikatto jouduttaisiin uusimaan kokonaisuudessaan. Vesikatolla tekemämme inventoinnin jälkeen kuitenkin todettiin, että oikein suunnitellulla ja taitavan peltiurakoitsijan tekemällä korjauksella toimenpiteitä voi rajata huomattavasti.

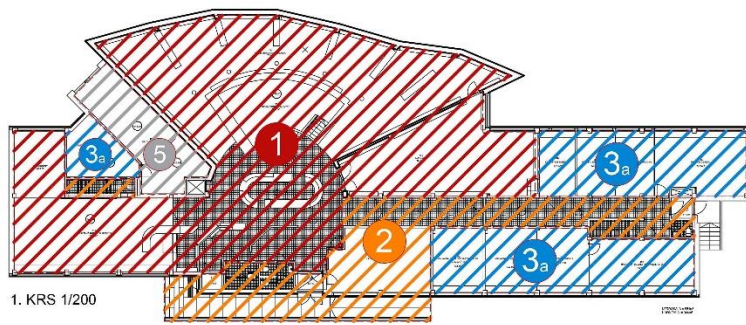
Vesikaton korjauksessa räystäsdetaljiä muutettiin paremman tuuletuksen ja teknisen toimivuuden varmistamiseksi. Räystään ulkonäkö pysyi entisellään. Kuva: Arkkitehdit Mustonen Oy, 2014.

Vesikattokorjauksesta säästyneillä rahoilla kirjaston sisätilojen ja julkisivujen kunnostus päästiin aloittamaan aiottua aikaisemmin. Kirjaston sisätiloissa käynnissä oleva, kaupungin organisaatiossa suunniteltu kellaritilojen sisäilmakorjaus, laajeni nyt täydeksi peruskorjaukseksi. Suunnitteluun jäänyt aika jäi tästä syystä melko niukaksi ja suunnittelu tapahtuikin suurelta osin saman aikaisesti työmaavaiheen kanssa.

Yhteistyö rakennuttajan, muiden suunnittelijoiden ja työmaan kanssa

Koska kirjastossa oli luonteeltaan hyvin eri tyyppisiä tiloja, arkkitehti jaotteli sisätilat arvoluokkiin sen mukaan, miten niitä korjauksen yhteydessä tulisi käsitellä. Arvoluokista tehtiin kaavio "Tilaryhmien kunnostusperiaatteet", joka ohjeisti muita suunnittelijoita ja työmaata. Tärkeimmissä tilaryhmissä kaikista muutoksista tai työmaalla vastaan tulleista epäselvyyksistä kaupungin valvojat ottivat välittömästi yhteyttä arkkitehtiin. Tämä oli tärkeää senkin vuoksi, että helsinkiläisen arkkitehdin läsnäolo työmaalla ei voinut olla jatkuvaa. Yhteydenpito toimi välimatkasta huolimatta hyvin koko työmaan ajan.

Pääosa toteutus suunnittelusta, etenkin detaljien osalta, tehtiin samanaikaisesti korjaustyömaan kanssa. Korjausrakentamisen suunnittelu poikkeaa uudissuunnittelusta siinä, että kaikkea ei voi suunnitella valmiiksi ennen rakenteiden avaamista ja todellisten tilanteiden selvittämistä. Suunnittelun ja päätösten tekeminen kiireisessä työmaavaiheessa on haastavaa, mutta jos kaikkien osapuolten välinen yhteispeli sujuu mutkattomasti, se voi olla tehokkain tapa edistää asioita.

LUOKKA	
1.	Restauroidaan äärimmäistä tarkkuutta noudattaen. Muutokset pääosin palauttavia.
2.	Restauroidaan tarkkuutta noudattaen. Muutokset pääosin palauttavia.
3a.	Restauroidaan.
3b.	Kunnostetaan huolella vanhaa säilyttäen.
4.	Normaali perustaso vanhaa säilyttäen.
5.	Tekniikan ehdoilla vanhaa säilyttäen.

Luokissa 1-3 uudet tekniset asennukset pyritään mahdollisuuksien mukaan piilottamaan. Julkisuuksissa ja vesikatolla toimitaan luokkien 1-2 mukaan.

Tämä on arkkitehtit mustonen oy:n laatima periaatekaavio Aaltokirjaston eri tilaryhmien kunnostusperiaatteista vuoden 2014 peruskorjauksen tarpeisiin. Se ei perustu yksittäisten tilojen tarkkaan inventointiin, eikä suojeluviranomaisten lausuntoon.

Rakennuskohteen nimi ja osoite: SEINÄJOEN AALTOKIRJASTO Alvar Aallon katu 14, 00101 Seinäjoki	Piirustajan ja numeron: MUISTIO ARK 1 sivu 1/1 Tiedosto: A998_000_000_ajasto	ARK 225
Piirustuksen sisältö: Tilaryhmien kunnostusperiaatteet	Mittakaavat: 1:200	04.04.2014 arkkitehdit mustonen oy Kalliolanrinne 4 A 10, 00510 Helsinki p. 09 8253 1220, fax 09 876 4747, toimisto@arkkitehditmustonen.fi

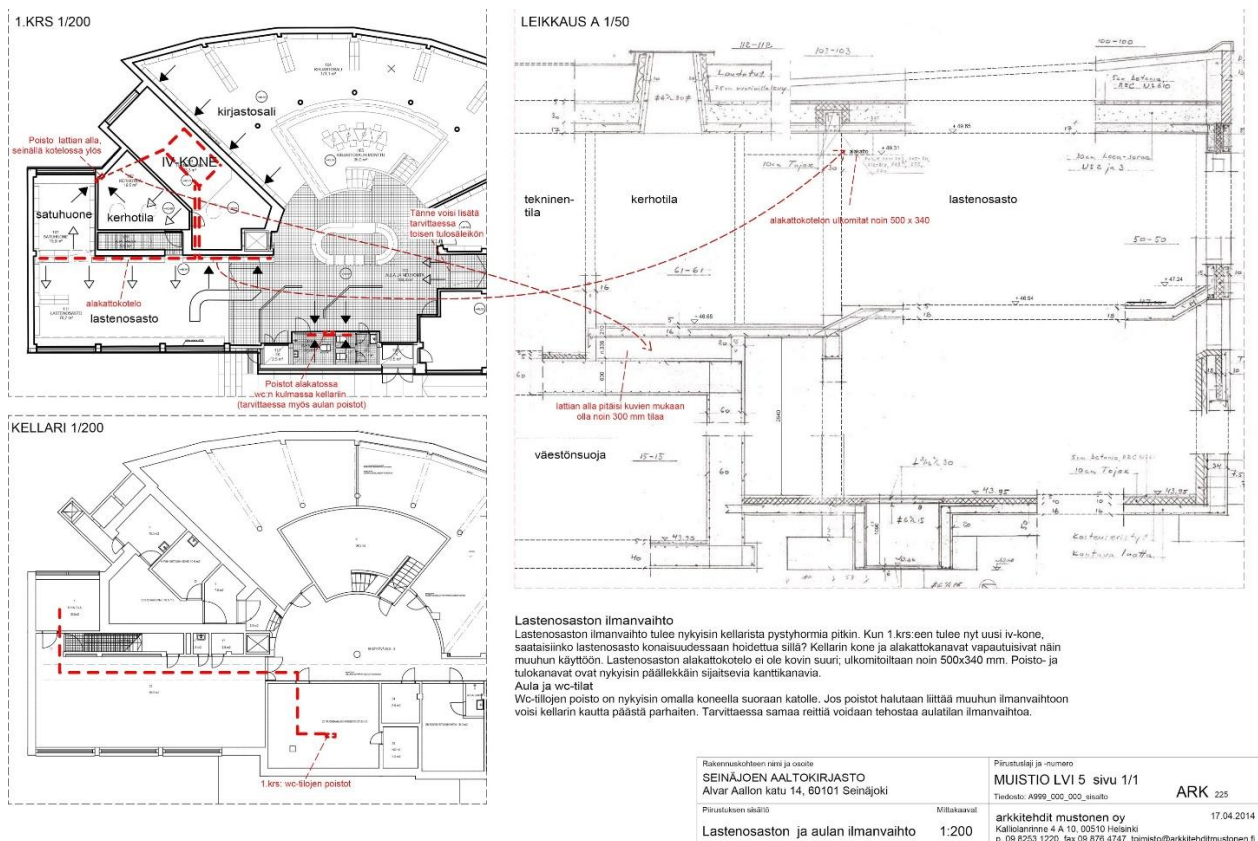
Tilaryhmien kunnostusperiaatekaavio. Kuva: Arkkitehdit Mustonen Oy, 2014.

Työmaalla tapahtuva valvonta ja ohjaus on restauroinnissa keskeisessä osassa. Kuva: Tapani Mustonen, 2014.

Kaupunginarkkitehti Jussi Aittoniemen johtamalla kaupungin rakennuttajaorganisaatiolla ja restaurointiarkkitehteilla oli yhteneväiset tavoitteet lopputuloksen suhteen. Tämä oli ratkaisevaa kiireellisessä suunnitteluaiakataulussa. Muiden suunnittelijoiden, erityisesti LVI- ja sähkösuunnittelijoiden asenne ja ammattitaito oli keskeistä: vältettiin turhat harha-askeleet ja edettiin koko ajan yhteiseen suuntaan. Työn etenemisen kannalta tärkeää oli myös rakennuttajaorganisaation kyky riittävien selvitysten ja pohdintojen jälkeen tehdä selkeät päätökset kulloisessakin tilanteessa. Kaupunginarkkitehdin kokouksissa lausuma ”näillä mennään” jäi mieleen positiivisena muistona projektin määrätietoisesta edistämisestä.

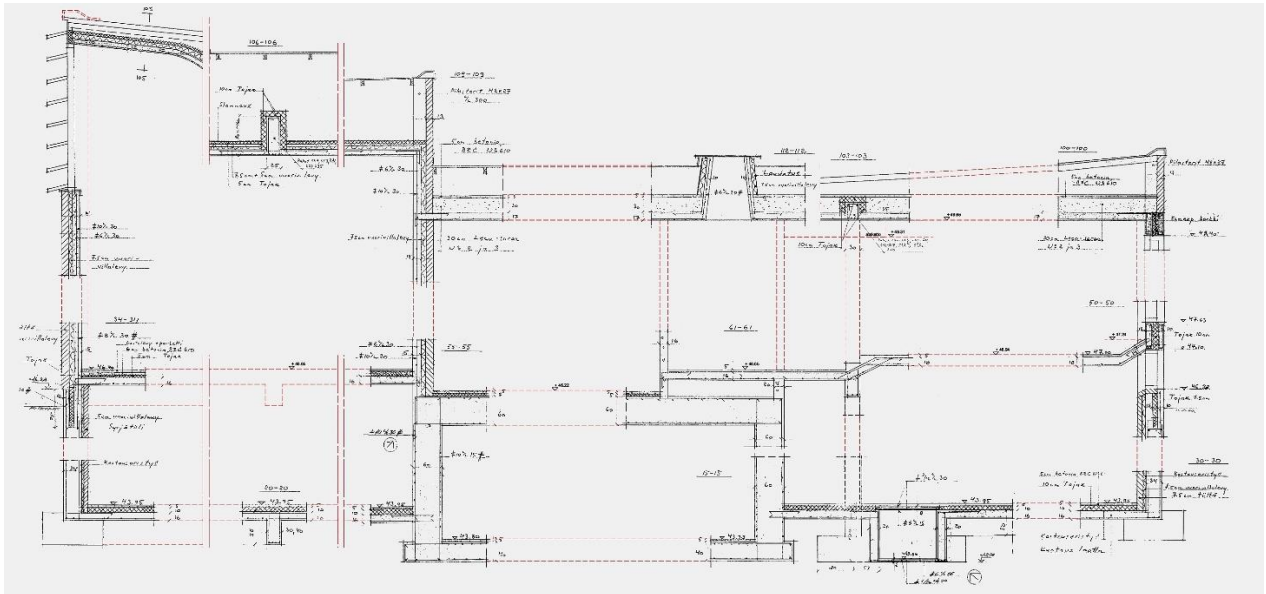
Arkkitehtimuistiot ja alkuperäiset rakennekuvat tärkeinä apuvälineinä

Pääsuunnittelija ohjasi muita suunnittelijoita ja työmaata A3-kokoisten arkkitehtimuistioiden avulla.
Kuva: Arkkitehtimuistio, LVI 5, Arkkitehdit Mustonen Oy, 2014.

Suunnitteluvaiheen nopeasta aikataulusta sekä arkkitehtitoimiston ja työmaan välisestä etäisyydestä johtuen arkkitehtipiirustuksiin sisällytettiin työpiirustusten lisäksi toinen piirustussarja, jota kutsuimme nimellä ”arkkitehtimuistiot”. Ne olivat nopean kommentoinnin ja ideoiden kehittelyn työvälineitä, joilla pääsuunnittelija saattoi ohjata suunnittelua ja työmaata. Arkkitehtimuistioita oli neljä erillistä numeroitua sarjaa Ark, Lvi, Sähkö ja Rak sen mukaan mitä osa-aluetta ne kulloinkin käsittelivät. Parhaimmillaan arkkitehtimuistioista muodostui keskusteluketjuja, joihin eri suunnittelijat vastasivat lisäämällä piirustukseen kommenttejaan.

Tärkeä ja poikkeuksellinen piirustussarja ”Rakenneleikkausyhdistelmät” koottiin rakennuksen alkuperäisen rakennesuunnittelijan, diplomi-insinööri Lauri Mehton laatimista rakenneleikkauskuvista vuosilta 1963-64. Ne pitivät erittäin hyvin paikkansa, sekä mitoituksen että rakennekerrosten osalta. Rakenneleikkausyhdistelmäpiirustukset olivat ensiarvoisen tärkeitä mm. uusien tekniikkareittien sijoituksia pohdittaessa.

Kun etsittiin uusia tekniikkareittejä, koottiin leikkaukset alkuperäisistä rakennesuunnittelijan detailjiirustuksista. Näin pystyttiin esittämään mahdollisimman totuudenmukaiset rakennekerrokset ja rakenteiden mitoitus. Kuva: Rakenteiden leikkausyhdistelmä, Arkkitehdit Mustonen Oy, 2014.

Pääperiaatteena patinan säilyttäminen ja muutosten arkkitehtoninen luontevuus

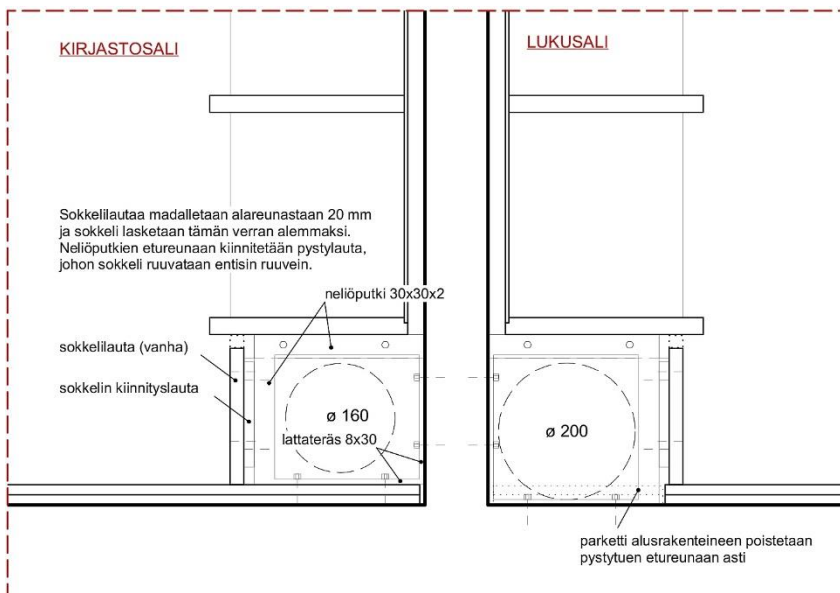
Kirjaston pääsalin lautamuotilla valettu katto vain puhdistettiin, jotta uusi maalikerros ei peittäisi laudoituskuviossa näkyvää taitavaa käsityön jälkeä. Kuva: Olli Helasvuo, 2015.

Keskeinen restaurointiperiaate oli säilyttää alkuperäiset rakenteet, yksityiskohdat, materiaalit ja patina. Alkuperäisten materiaalien ikääntyminen sai näkyä, pintojen ei tarvinnut näyttää uusilta. Esimerkiksi pääkirjastosalin lautamuotilla valettu kaartuva katto vain puhdistettiin, koska uudella maalikerroksella ei haluttu peittää laudoituskuviossa näkyvää taitavaa käsityön jälkeä. Tavoitteena oli arvokas ja viimeistelty kokonaisuus. Patinan säilyttäminen ja säästävä korjaus oli myös taloudellisesti kannattavaa. Kun vältettiin turhaa korjausta ja uusimista, saatiin korjauskustannukset pysymään hyvin kohtuullisina.

Uusien tilojen ja lisäosien suunnittelussa pyrittiin arkkitehtoniseen luontevuuteen suhteessa Aallon suunnittelemiin osiin. Uudet asiat eivät saa viedä huomiota kokonaisuudelta. Jokainen kohta suunniteltiin yksilöllisesti ja suunnittelussa huomioitiin alussa asetetut arvoluokat. Mitä arvokkaampi tila, sitä suuremmalla hienotunteisuudella siihen tehdyt muutokset suunniteltiin.

Uusi talotekniikka

Kirjaston ilmastointi, sähkötekniikka ja lämmitysputkisto uusittiin kokonaisuudessaan. Sisätiloissa suunnittelutyön vaikeus oli uuden tekniikan tuominen vanhaan kirjastoon mahdollisimman näkymättömästi. Uusi ilmanvaihtokonehuone sijoitettiin entiseen kirjastoautotalliin ensimmäisen kerroksen päätilojen keskelle. Kirjastoautotallin suurien ovien yläreunaan sijoitettiin tulo- ja poistoilmasäleiköt, eikä julkisivuihin tarvittu uusia aukotuksia.

Kirjastosalin ja lukusalin ilmanvaihto ratkaistiin sijoittamalla tuloilmakanavat kirjahyllyjen sokkeleihin. Poistoilmaritilät piilotettiin kirjahyllyn taakse. Kuva: Rakenneleikkaus ja valokuva muutoksen jälkeen, Arkkitehdit Mustonen Oy.

Ensimmäisen kerroksen päätilojen ilmanvaihdon kanavat ja suuttimet piilotettiin kirjahyllyjen sokkeliin sekä kirjahyllyjen taakse. Ainoa ilmanvaihdon uudistamisesta seurannut näkyvä muutos pääsalissa on rako kirjahyllysockkelin yläreunassa. Lastenosastolla uudet ilmanvaihdon suuttimet piilotettiin vanhojen puurimasäleikköjen taakse, joita teetettiin muutama lisää. Uusien puusäleikköjen sijoituksessa tavoiteltiin alkuperäisten säleikköjen sattumanvaraisuutta.

Ensimmäisen kerroksen päätilat restauroitiin

Aallon kirjaston pääsali restauroituna.
Kuva: Olli Helasvuo, 2015.

Ensimmäisen kerroksen päätilojen alkuperäiset pinnat ja kalusteet konservoitiin. Pääsalissa ja lastenosastolla palautettiin kirjahyllyjen alkuperäinen järjestys. Pääsalin viilutetut hyllylevyt käännettiin ennen kunnostusta ympäri, joten vanhat pinnat säilyivät. Hyllyjen päällä olevien valaisinten tekniikka uusittiin.

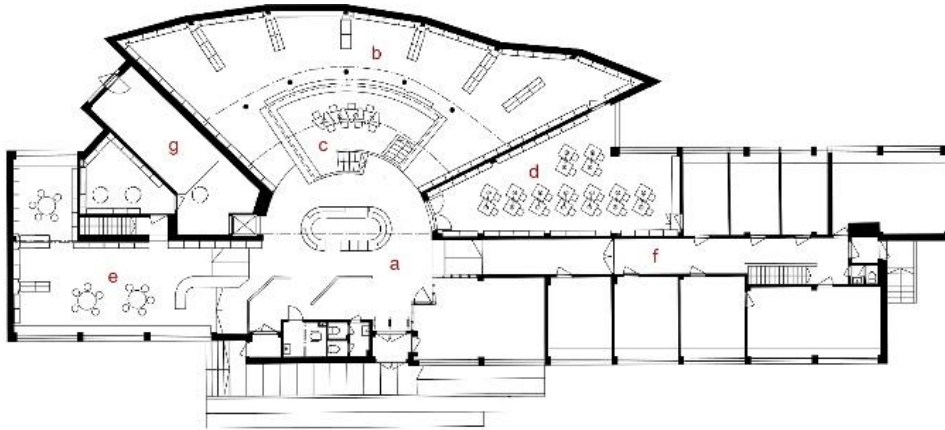
Alkuperäinen lukusali oli täytetty kirjahyllyillä. Nyt sali palautettiin entiseen käyttöön. Alkuperäiset pöytäkalusteet ja niihin liittyvät valaisimet löytyivät kaupungin varastosta.

Lukusali ennen kunnostusta (kuva: Seinäjoen kaupunki), kunnostuksen aikana ja kunnostuksen jälkeen. Kuvat: Arkkitehdit Mustonen Oy.

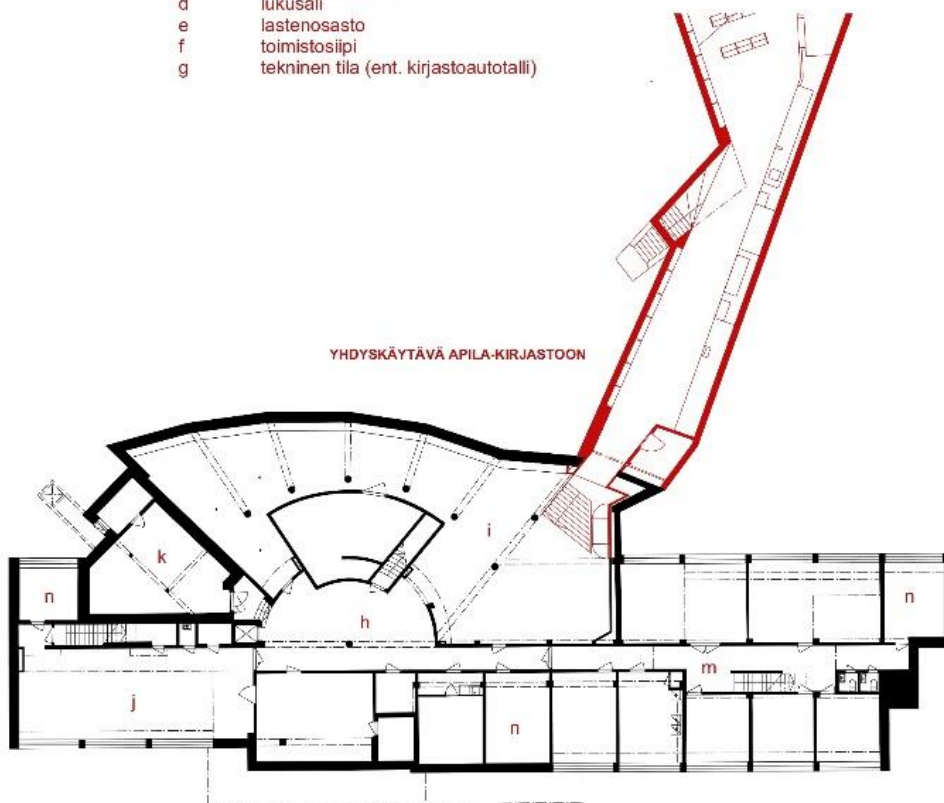
Vaikka kirjasto oli vasta viitisenkymmentä vuotta vanha, sen kaikista alkuperäismateriaaleista ei ollut säilynyt tietoa. Koska esimerkiksi lukumontun alkuperäinen tekstiilimatto näkyi vain vanhoissa valokuvissa, valittiin sinne uusi tekstiilimatto 1960-luvun henkeen sopivaa kuosia.

Arkkitehti ohjasi myös vanhojen kalusteiden ja pintojen konservointia ja kunnostusta. Kaupunki teetti konservointityöt ja pienemmät puusepäntyöt rakennusurakasta erillisinä palkkaamallaan konservaattoreilla ja puusepällä. Se osoittautui hyväksi ratkaisuksi. Lopulliset korjaus- ja kunnostustavat etsittiin yhdessä kokeilemalla ja keskustelemalla. Näin varmistui lopputuloksen laatu ja tavoitetaso esimerkiksi patinan säilymisen kannalta. Vanhat valaisimet kunnostettiin ja varustettiin tarvittaessa uudella tekniikalla.

1. KRS

a	sisääntuloaula
b	kirjastosali
c	kirjastosalin monttu
d	lukusali
e	lastenosasto
f	toimistosiiپی
g	tekninen tila (ent. kirjastoautotalli)

KELLARI

h	keskiaula
i	näyttely- ja tapahtumatala
j	studio esitystila
k	soittuhuone (ent. väestönsuoja)
m	tutkija- ja opetustilat
n	tekniset tilat

Aallon kirjaston tilakaavio korjauksen valmistuttua 2015. Kuva: Arkkitehdit Mustonen Oy.

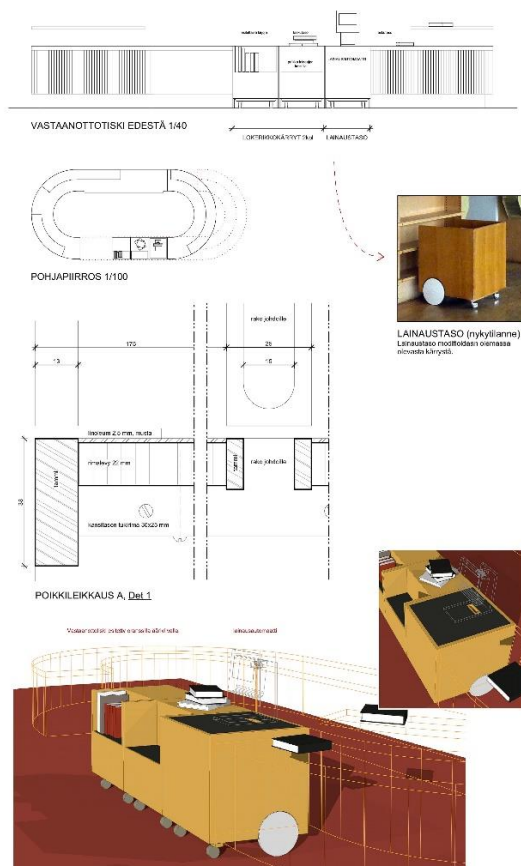
Kellarikerrokseen uusia tiloja

Kellaritilat arvioitiin rakennushistorialliselta arvoltaan päätiloja vähäisemmiksi, mikä mahdollisti tilojen muuttamisen. Kellariin sijoitettiin myös kirjaston toimintaa tukevia uusia tiloja.

Korjaussuunnittelun alkaessa kellarin purku-urakan alkuun oli aikaa vajaa kaksi kuukautta. Purkutyöt liittyivät jo aiemmin käynnistettyihin alapohjan kosteusteknisiin korjauksiin. Purkutöitä laajennettiin nyt palvelemaan myös rakennuksen talotekniikan uusimisen tarpeita.

Pääkirjastosalin alle avattiin laaja galleriatila. Tilan luonne syntyy keskellä sijaitsevasta pääsalin lukumontun kaarevasta betoniseinästä ja sen edessä olevista pyöreistä pilareista. Entisten varastotilojen väliseiniä purkamalla kaareutuva tila saatiin nyt ensimmäistä kertaa yhtenäisenä näkyviin.

Tilan näyttävä muoto ja rakennedetaljoini pylväineen ja palkistoineen saattaa periytyä Alvar Aallon varhaisista luonnoksista, joissa kirjastosalin avautui toteutettua versiota enemmän kellarikerrokseen. Koska galleriatila on Apilan ja Aallon kirjaston välissä, galleriassa uudet kirjahyllyt ovat samaa mallia kuin Apila-kirjastossa ja tekstiilimatto on sama kuin Apilassa. Apila-kirjastosta tuleva maanalainen yhdyskäytävä liittyy Aallon kirjastossa entiseen kellarivarastoon. Aallon kirjastoon avattiin laaja aukko kellarin keskiaulaan, jotta kulku olisi sujuvaa. Lisäksi tarvittiin arkkitehtonisesti ja toiminnallisesti luonteva kulkureitti ja yhteys kellarista Aallon kirjaston päätiloihin. Aallon kirjaston pääsalin lukumontusta kellariin laskeutuviin vanhoihin portaisiin ei kajottu, sillä ne vievät Aallon kirjaston arvokkaimpiin ja tarkimmin säilytettyihin sisätiloihin. Portaaseen aukeavan oven saranointi eli kätsiys vaihdettiin kulun helpottamiseksi. Kellariaulaan suunniteltiin uudet, vain tässä tilassa käytössä olevat näyttelyvitriinit.

Yllä: Suunnittelu sisälsi kalustemuutokset, uudet näyttelykalusteet ja kirjaston sisäopasteet. Kuvassa kellarin keskiaulan uudet vitriinit. Kuva: Olli Helasvuo.

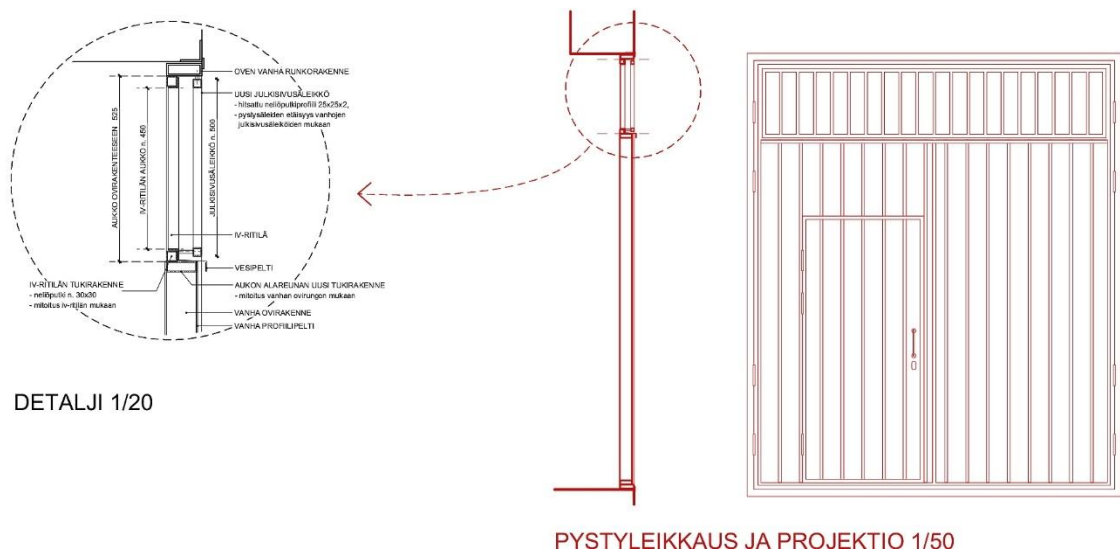
Vas.: Kaikki muutokset tutkittiin tarkasti. Lainaustiski palautettiin alkuperäisen kokoiseksi. Uusi lainautaso muotoiltiin olemassa olevasta kirjakärrystä. Kuva: Arkkitehdit Mustonen Oy.

Kellariin vanhaan lehtivarastoon tehtiin monikäyttöinen studiotila ja vanhasta väestönsuojasta muokattiin soittuhuone, jossa bändit voivat harjoitella väestönsuojan paksujen betoniseinien suojassa. Lisäksi kellariin sijoitettiin erilaisia opetus- ja tutkimustiloja sekä henkilökunnan keittiö. Tilat suunniteltiin vanhaa säilyttäen ja uusilta osiltaan vanhaan sopeutuviksi.

Julkisivut säilyivät ennallaan

ILLUSTRATIO

Julkisivumuutokset tutkittiin valokuvissa. Suurin julkisivumuutos oli ilmanvaihtorilä entisen kirjastoautotallin oven yläosassa. Illustraatiossa tutkittiin aukon kokoa, muotoa ja käsittelyä. Aukko peitettiin muiden aukkojen kaltaisella pystyritilällä, joka tuli samaan pintaan oven peltiprofiilin kanssa. Kuvat: Arkkitehdit Mustonen Oy, 2014.

Rakennuksen ulkovaipassa kunnostettiin julkisivut, ikkunat, metalliset ikkunasäleiköt, ovet sekä kuparinen vesikatto. Julkisivumuutokset olivat vähäisiä ja ne pystyttiin tekemään olemassa olevien aukkojen sisällä. Kolmen kellari-ikkunan ilmanvaihtoaukon kokoa levennettiin alumiinisen pystysäleikön takana ja entisen autotallinoven yläreunaan tehtiin uusi ilmanvaihtoaukko. Uusi ilmanvaihtorilä peitettiin vanhan mallin mukaan toteutetulla pystysäleiköllä.

Aallon rakennusten rappauspintojen uudelleenmaalauksissa olemme pyrkineet käyttämään kalkkimaalia. Seinäjoen kirjaston alkuperäinen julkisivumaali oli maalausselostuksen mukaan lateksimaali. Vanhat maali- ja rappauspinnat poistettiin irtoavilta osiltaan kevyellä puhalluksella, jolloin vanha rappaus saatiin säilytettyä suurimmaksi osaksi. Paikkarappaus tehtiin vanhan rappauspinnan karkeustasoa mukaillen, mikä on suurta ammattitaitoa vaativaa käsityötä. Siinä onnistuttiin vaihtelevasti. Uudeksi julkisivumaaliksi valittiin silikaattimaali, jonka katsottiin parhaiten vastaavan alkuperäisen maalauksen tavoitteita. Pohjamaaliksi valittiin täyteaineita sisältävä silikaattimaali, jolla pystyttiin hieman korjaamaan seinäpinnan epätasaisuuksia.

Kirjaston pääsalin yläikkunat etelään on suojattu leveällä metallisäleiköllä.
Kuva: Olli Helasvuo, 2015.

Loppuyhteenveto

Aallon kirjaston peruskorjauksen suunnitteluajataulu muodostui tiukaksi ja suunnittelu tehtiin suurelta osin samaan aikaan korjaustöiden kanssa. Onnistuneeseen lopputulokseen pääsemisen kannalta keskeisessä osassa oli saumaton yhteistyö ja yhteneväiset tavoitteet kaikkien eri osapuolien välillä. Yhteiseen päämäärään edettiin tehokkaasti ilman turhia harha askeleita. Yhteneväisillä tavoitteilla säilyttävästä korjauksesta pidettiin myös kustannukset alhaisina. Pintojen konservointi ja säilyttäminen on usein lopulta halvempaa kuin kaiken repiminen ja uudelleen rakentaminen. Puhumattakaan siitä, että niin päästäisiin samaan käsityön tasoon kuin alkuperäisissä pinnoissa ja rakenteissa.

Myös talotekniikan suhteen lähdettiin rakennuksen ominaisuuksista eikä normeista. Näin ratkaisut pystyttiin pitämään luontevina ilman kalliita, monimutkaisia ja sisätiloja tuhoavia ratkaisuja. Jälkeenpäin todettiin, että esimerkiksi ilmanvaihdossa päästiin hyvin lähelle nykyvaatimuksia.

Aikataulusyistä projekti ei edennyt kaikilta osin ihan ohjekirjan mukaisesti. Suunnittelijoiden pitkä kokemus vastaavista suunnittelukohteista auttoi osaltaan keskittymään rakentamisprosessissa lopputuloksen ja rakennussuojelun toteutumisen kannalta keskeisiin ja oleellisiin kohtiin.

KIRJOITTAJAT Arkkitehdit Olli Helasvuo ja Tapani Mustonen vastasivat Aallon kirjaston pää- ja arkkitehtisuunnittelusta. Arkkitehdit Mustonen Oy on suunnitellut usean arkkitehti Alvar Aallon suunnitteleman rakennuksen korjauksen.

LÄHTEET

Alvar Aalto -museon arkisto.
Seinäjoen kaupunginarkisto.

KOHDETIETOJA

Alkuperäinen rakennus: Alvar Aalto 1965.
Peruskorjaus ja restaurointi: 2014-2015.
Kirjaston laajuus: 1890 m².

Tilaaja: Seinäjoen kaupunki
Pää- ja arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehdit Mustonen Oy

Muut suunnittelijat:
LVI: Avecon Oy
Sähkö: Avecon Oy
Rakenteet: Aaro Kohonen Oy

Urakoitsijat:
Pääurakoitsija: Rakennus- ja suunnittelutoimisto Hämäläiset Oy
Sähkö: Are Talotekniikka Oy
Ilmanvaihto: Are Talotekniikka Oy
Vesi: Are Talotekniikka Oy
Vesikaton korjaus: Pohjanmaan Peltityöt Oy

Muita tahoja:
Konservointi- ja puusepäntyöt Seinäjoen kaupungin omana työnä: konservaattorit Minna-Riikka Tuohiniitty ja Susanna Hietamäki, puuseppä Jari Peltokangas.
Lastenosaston ja kellarin keskiaulan uudet vitriinit: Puusepänliike Pauli Hietamäki.
Alvar Aalto –säätio

Kulttuuriympäristön asiantuntijaviranomainen: Museovirasto

VIITTEET

¹ Venustas, firmitas, utilitas. Vitruviuksen määritelmä siitä mihin arkkitehtuurissa pitää pyrkiä. Marcus Vitruvius Pollio oli roomalainen arkkitehti, insinööri ja kirjailija, joka kirjoitti arkkitehtuurin käsikirjan *De architectura* arviolta 25 vuotta ennen ajanlaskun alkua.

² Viipurin kirjaston arkkitehtuurikilpailu järjestettiin 1927. Kirjasto valmistui 1935.

³ Seinäjoki sai kaupunkioikeudet 1960.

⁴ Aallon kirjaston peruskorjaus, tilaohjelma ja toimenpideselostus. Seinäjoen kaupungin tilapalvelut, Aittoniemi, 24.3.2014.

⁵ Seinäjoen kulttuuri- ja hallintokeskus. Rakennushistoriallinen selvitys ja säilyneisyyskartoitus. Alvar Aalto –säätio, Jaakko Penttilä 2004.